

Tommy
Wieringa

*Optimisme
zonder*

hoop

maand
van de
filosofie

Eerste druk, maart 2025

© Tommy Wieringa

Omslagontwerp Rouwhorst + Van Roon
Omslagbeeld Elspeth Diederix
Auteursfoto Keke Keukelaar
Typografie binnenwerk Perfect Service
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 933 3996 5

NUR 730

Dit boek is geschreven in opdracht van
Stichting Maand van de Filosofie

www.maandvandefilosofie.nl
www.uitgeverijpluim.nl

Voor mijn dochters

‘Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen’

Leonard Nolens

1

In herfst en winter van 2023 was ik op een lezingentournee door Nederland en Vlaanderen. Het onderwerp was mijn nieuw verschenen roman waaruit een donker maar naar mijn idee realistisch toekomstperspectief sprak. Zoals het verleden een ander land is, werd de toekomst daarin voorgesteld als een onbewoonbaar land.

De thematiek riep dringende vragen op bij het publiek. De belangrijkste was: waar is de hoop? Om eerlijk te zijn had ik niet nagedacht over hoop. Het zou een opdracht kunnen zijn van de literatuur, om hoop te bieden, maar het was simpelweg niet bij me opgekomen nadat ik door de jaren heen de uitkomsten van tientallen, misschien honderden klimaatanalyses had gelezen alsmede de synthese van een duizelingwekkende hoeveelheid wetenschappelijke literatuur in het zesde IPCC-rapport.

In tegenstelling tot het begin van deze eeuw is

het haast onmogelijk om nu nog een nieuwsbericht te lezen dat niet zijdelings of direct over de klimaatcatastrofe gaat, het is een dreunende herhaling van steeds hetzelfde.

Toen de klimaatverandering nog uit geïsoleerde verschijnselen bestond, was het gemakkelijk haar te ontkennen – toen de lijnen tussen de afzonderlijke punten eenmaal getrokken waren en het patroon voor iedereen zichtbaar werd, stierf de zuivere klimaatontkenner vlug uit, samen met de paradijsparkiet en de mozaïekstaartrat. Nadat de problematiek lang kon worden vermeden, kan het nu nergens anders meer over gaan.

2

Rond de eeuwwisseling leek dat allemaal nog ver weg. Ik had andere zorgen. Ik schreef romans maar hield het hoofd nauwelijks boven water. Gesjacher hielp me door de dagen. Armlastige mensen hebben andere dingen aan hun hoofd dan de ppmv, *parts per million by volume*, de volume-eenheid waarmee de CO₂-concentratie in de atmosfeer wordt uitgedrukt. Het geploeter om het voortbestaan overschrijft alle andere onderwerpen volledig.

Maar in 2005 was het geluk met mij – door het onverwachte succes van een roman kwam er genoeg geld binnen om niet meer schichtig te hoeven

leven. In het kielzog daarvan volgde een geweldige vrouw met wie ik twee kinderen kreeg.

Toen mijn vrouw zwanger was van onze eerste dochter brak de Mexicaanse griep uit. Zwangere vrouwen en ongebooren kinderen hadden een aanmerkelijk verhoogd risico op besmetting en overlijden door het H1N1-virus. We hadden erg ons best gedaan om dit kind te krijgen, het was misschien onze enige kans. En toen was daar opeens een onzichtbaar deeltje uit de virosfeer dat alle hoop kon vernietigen; ik herinner me de verstikkende angst bij de gedachte dat we het kind konden verliezen. Wanneer ik mezelf niet meester was snoerde het mijn keel toe.

Er kwam een vaccin beschikbaar, vanuit de verte zond mijn moeder – altijd bereid een vuurtje wat op te poken – noodberichten: vaccins waren de werkelijke boosdoener, de farmaceutische industrie was de duivel, doe het niet, jullie kindje, *mijn kleinkind*, zal eraan sterven...

Ook al had ik me gedurende mijn leven gepantserd tegen de esoterische alarmroepen van mijn moeder, nu was ik weerloos en kropen ze onder mijn huid. Ik stopte mijn vingers in mijn oren, mijn vrouw liet zich inenten en een paar maanden later kregen we niet alleen een kind – het had geen staart of kieuwen – maar hadden we ook kennisgemaakt met een nieuw soort angst, primordiaal en afgrondelijk: de angst voor verlies.

De ontelbare huis-tuin-en-keukenangsten bestreed ik gaandeweg met traphekken, stopcontactbeveiliging en een hek om de tuin. Ik vlooidde elke makreel driemaal door op resterende graten (kinderen stikken net zo makkelijk in graten als in cherrytomaten en druiven), verving eindeloos fietslampjes en bleef uitentreuren zeggen dat ze links – andere links! – van de weg moeten lopen omdat iedereen achter het stuur van een auto in principe een klootzak is. Wees voorzichtig! roep ik ze na als ze naar school fietsen, loop niet in zeven sloten tegelijk, gooi jezelf niet weg; ze kunnen mijn drieslag dromen. De vruchtbare verwaarlozing van mijn eigen jeugd, de ruimte van de onachtzaamheid, is hun niet vergund – mijn duizend bezweringen rinkelen als belletjes op hun jas.

Vader zijn, hoeveel angsten zijn dat? Het boze oog is overal. Ik herinner me de jonge automobilist die elke dag als een projectiel over de smalle dijkweg langs het huis schoot – een kind dat een beetje slingerde op zijn fiets maakte geen schijn van kans. Sluipverkeer wil twee dingen: de file op de provinciale weg ontwijken en vooraan in de file uitkomen die ze zojuist ontweken hebben door met een noodsnelheid over onze dijk te jakkeren.

Op een dag sprong ik in de auto en zette de achtervolging in – hij stond een paar auto's voor me in de file, auto voor auto kroop ik dichterbij. Twee dorpen verderop had ik hem te pakken: hij wacht-

te voor een stoplicht, ik stapte uit en klopte op zijn raam. Het was zijn geluksdag: gedurende de achtervolging had ik de tijd gehad om mijn moordzucht over te hevelen naar mijn verstand, waar hij taal geworden was: in het open raam van de beduusde jongeman hield ik een emotioneel betoog over de kwetsbaarheid van kinderen en liet hem beloven nooit meer zo hard over de weg voor ons huis te rijden.

Later viel me te binnen dat ik de scène kende uit *De wereld volgens Garp*. Garp, bezeten door de angst dat zijn kinderen zullen worden overreden, achtervolgt auto's die door zijn wijk scheuren om de chauffeur de les te lezen. Op de hoek van elke zijstraat staat een stoplicht, Garp is een hardloper, hij haalt ze gemakkelijk in. Het zijn meestal jongemannen, hij praat net zo lang op ze in tot ze beterschap beloven.

De literatuur leeft je het leven tot in detail voor.

Dit zijn de angsten waarop in principe een antwoord mogelijk is, je kunt hekken bouwen, fietslampjes vervangen en verkeersshuften achtervolgen, maar de angst die me met stomheid slaat is die over de toekomst waarin mijn dochters het grootste deel van hun leven zullen moeten doorbrengen, als ik allang dood en begraven ben. Het onbewoonbare land dat wij voor ze achterlaten.